

A low-angle photograph looking up at several tall flagpoles against a clear blue sky with scattered white clouds. The flagpoles are arranged in a row, and the flags are flying. On the left, a large European Union flag (blue with yellow stars) is prominent. In the center, several Ukrainian flags (blue and yellow) are visible. On the right, a large Ukrainian flag is partially visible. The flagpoles are silver and have some mechanical details visible. In the background, a modern building with a curved facade and large windows is partially visible.

ОЦІНКА ВОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЙОГО ГАРМОНІЗАЦІЇ З ПРАКТИКАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Автори

Катерина МУДРА

(експерт з управління водними ресурсами)

Екологічний консалтинг Blue Rivers

Автор висловлює подяку

Марії ШПАНЧИК

за надані консультації та коментарі
(начальник управління
забезпечення водними ресурсами
Державного агентства водних
ресурсів України)

Подробиці публікації

Публікацію підготовлено на
замовлення Всесвітнього фонду
природи WWF-Україна

Поширюється безоплатно.

Некомерційне використання
дозволено за умови посилання на
WWF-Україна.

Комерційне використання без
попереднього дозволу WWF-Україна
заборонено.

Фото на обкладинці:

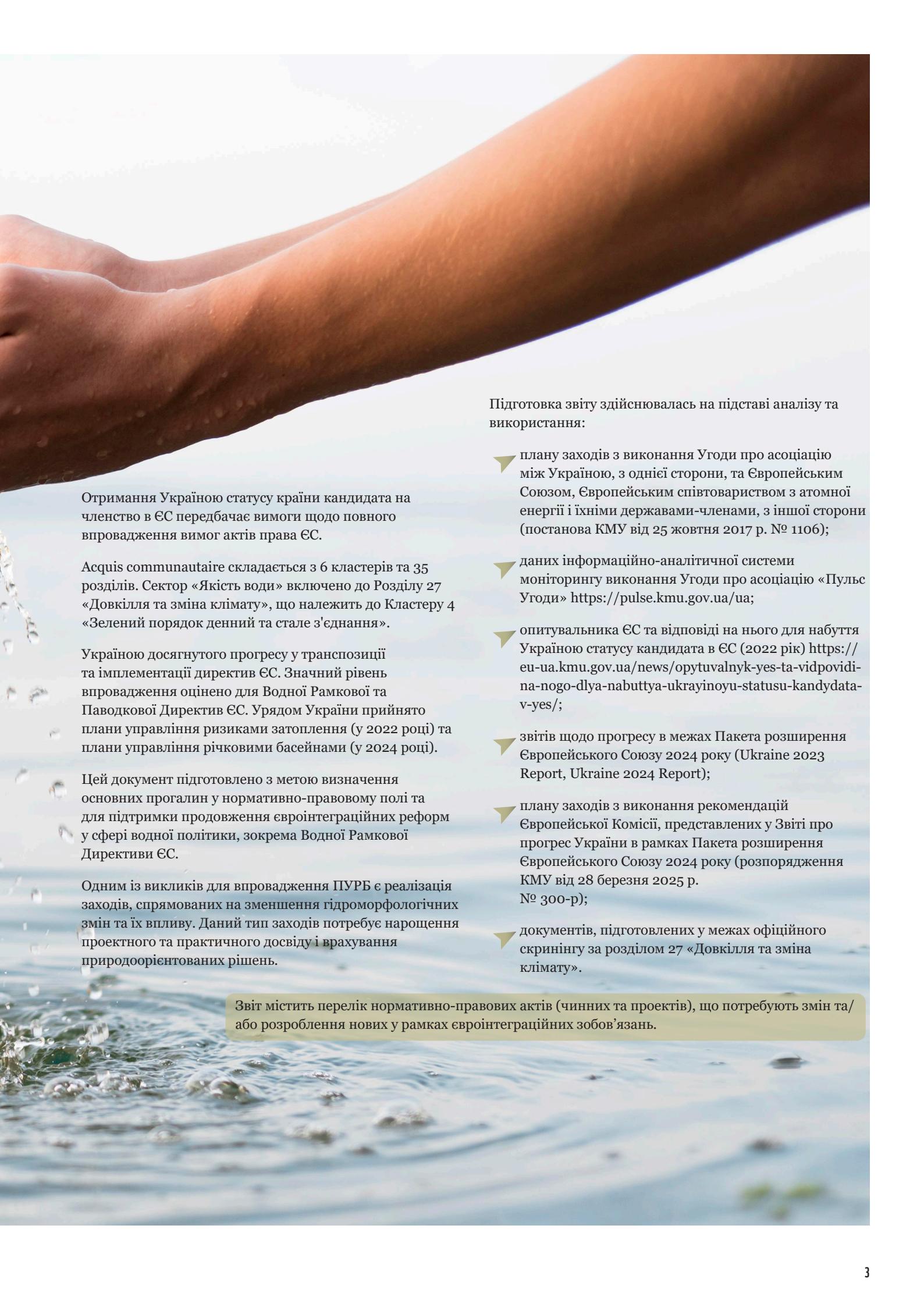
© European Union, 2024 - EP

Опубліковано:

© 2025 WWF-Україна.

© Freepik

Отримання Україною статусу країни кандидата на членство в ЄС передбачає вимоги щодо повного впровадження вимог актів права ЄС.

Acquis communautaire складається з 6 кластерів та 35 розділів. Сектор «Якість води» включено до Розділу 27 «Довкілля та зміна клімату», що належить до Кластеру 4 «Зелений порядок денний та стале з'єднання».

Україною досягнутого прогресу у транспозиції та імплементації директив ЄС. Значний рівень впровадження оцінено для Водної Рамкової та Паводкової Директив ЄС. Урядом України прийнято плани управління ризиками затоплення (у 2022 році) та плани управління річковими басейнами (у 2024 році).

Цей документ підготовлено з метою визначення основних прогалин у нормативно-правовому полі та для підтримки продовження євроінтеграційних реформ у сфері водної політики, зокрема Водної Рамкової Директиви ЄС.

Одним із викликів для впровадження ПУРБ є реалізація заходів, спрямованих на зменшення гідроморфологічних змін та їх впливу. Даний тип заходів потребує нарощення проектного та практичного досвіду і врахування природоорієнтованих рішень.

Підготовка звіту здійснювалась на підставі аналізу та використання:

- ▶ плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (постанова КМУ від 25 жовтня 2017 р. № 1106);
- ▶ даних інформаційно-аналітичної системи моніторингу виконання Угоди про асоціацію «Пульс Угоди» <https://pulse.kmu.gov.ua/ua>;
- ▶ опитувальника ЄС та відповіді на нього для набуття Україною статусу кандидата в ЄС (2022 рік) <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/opytuvalnyk-yes-ta-vidpovid-na-nogo-dlya-nabuttya-ukrayinoyu-statusu-kandydata-v-yes/>;
- ▶ звітів щодо прогресу в межах Пакета розширення Європейського Союзу 2024 року (Ukraine 2023 Report, Ukraine 2024 Report);
- ▶ плану заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2024 року (розпорядження КМУ від 28 березня 2025 р. № 300-р);
- ▶ документів, підготовлених у межах офіційного скринінгу за розділом 27 «Довкілля та зміна клімату».

Звіт містить перелік нормативно-правових актів (чинних та проектів), що потребують змін та/або розроблення нових у рамках євроінтеграційних зобов'язань.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1. Огляд національного законодавства у сфері водної політики	8
2. Рекомендації зі звіту ЄК щодо прогресу в межах Пакету розширення ЄС та Плану для Ukraine Facility	14
3. Євроінтеграційні зобов'язання	16
4. Оцінка прогалин у розрізі водних директив (з деталізацією в частині Водної Рамкової Директиви)	18
5. Потреби щодо усунення прогалин та подальших змін в частині впровадження Водної Рамкової Директиви	20
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34
ДОДАТОК 1	35

© Rostislav Artov / Unsplash

Список скорочень

ВРУ — Верховна Рада України

Держводагентство — Державне агентство водних ресурсів України

Держгеонадра — Державна служба геології та надр України

ЕК — Європейська Комісія

ЄС — Європейський Союз

ІЗМПВ — істотно змінений масив поверхневих вод

КМУ — Кабінет Міністрів України

Міндовкілля — Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України

Мінприроди — Міністерство екології та природних ресурсів України

МПВ — масив поверхневих вод

МПЗВ — масив підземних вод

ПУРБ — план управління річковим басейном

ПУРЗ — план управління ризиками затоплення

Водна Рамкова Директива — Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2000 року про встановлення рамок для дій Співтовариства у сфері водної політики

Паводкова Директива — Директива Європейського Парламенту та Ради 2007/60/ЄС від 23 жовтня 2007 року про оцінку та управління ризиками повеней

Директива про очищення міських стічних вод — Директива Ради 91/271/ЄЕС від 21 травня 1991 року щодо очищення міських стічних вод зі змінами, внесеними Директивою 98/15/ЄС та Регламентами (ЄС) 1882/2003 та (ЄС) 1137/2008

Директива про питну воду — Директива (ЄС) 2020/2184 Європейського Парламенту та Ради від 16 грудня 2020 року про якість води, призначеної для споживання людиною

Директива про воду для купання — Директива 2006/7/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 15 лютого 2006 року щодо управління якістю води для купання та скасування Директиви 76/160/ЄЕС

Рамкова Директива про морську стратегію — Директива 2008/56/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 червня 2008 року про встановлення рамок для дій Співтовариства у сфері політики морського довкілля

Нітратна Директива — Директива Ради від 12 грудня 1991 року щодо захисту вод від забруднення, спричиненого нітратами із сільськогосподарських джерел (91/676/ЄЕС)

Директива про промислові викиди — Директива 2010/75/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 24 листопада 2010 року про промислові викиди (інтегрований підхід до запобігання забрудненню та його контролю)

Директива про стандарти якості довкілля у сфері водної політики — Директива Європейського Парламенту та Ради 2008/105/ЄС від 16 грудня 2008 року про стандарти якості довкілля у сфері водної політики, що вносить зміни та скасовує Директиви Ради 82/176/ЄЕС, 83/513/ЄЕС, 84/156/ЄЕС, 84/491/ЄЕС, 86/280/ЄЕС та вносить зміни до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2000/60/ЄС

Регламент про відновлення природи — Регламент (ЄС) 2024/1991 Європейського Парламенту та Ради від 24 червня 2024 року про відновлення природи та внесення змін до Регламенту (ЄС) 2022/869

Регламент таксономії — Регламент (ЄС) 2020/852 Європейського Парламенту та Ради від 18 червня 2020 року про створення системи сприяння сталому інвестуванню та про внесення змін до Регламенту (ЄС) 2019/2088

Угода про асоціацію з ЄС — Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони

ВСТУП

23 червня 2022 року

Україна отримала статус країни-кандидата на членство у ЄС

14 грудня 2023 року

Європейська Рада ухвалила рішення розпочати переговори про вступ України до ЄС

з січня 2024 року,

готуючись до переговорів про вступ з Україною, Єврокомісія розпочинає процес скринінгу українського законодавства та створення переговорної рамки

25 червня 2024 року

у Люксембурзі відбулась перша Міжурядова конференція між Україною та ЄС, що ознаменувала початок фактичних переговорів про членство України в Європейському Союзі. Під час заходу ЄС представив переговорну рамку, що визначає принципи та основи для подальших переговорів.

16-20 червня 2025 року

відбулась двостороння зустріч України та ЄК в рамках здійснення офіційного скринінгу відповідності законодавства України праву ЄС за переговорним розділом 27 "Довкілля та зміна клімату", що включає сектор «Якість води».

© Francois Genon / Unsplash

Українською делегацією було представлено ЄК поточний стан рівня відповідності національного законодавства європейському, інституційну та адміністративну спроможність, результати впровадження, основні прогалини та виклики, подальші кроки для досягнення повної відповідності.

Сектор «Якість води» включав представлення 10 презентацій, що охоплювали 11 актів права ЄС.

Досягнутий прогрес щодо впровадження європейського законодавства свідчить про необхідність подальшої транспозиції норм права ЄС до законодавства України, усунення прогалин та кроссекторальної інтеграції для досягнення цілей.

ОГЛЯД НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ВОДНОЇ ПОЛІТИКИ

Національне водне законодавство включає в себе сукупність нормативно-правових актів, що регулюють питання використання, охорони та відтворення водних ресурсів, а також відносини, що виникають у сфері водного господарства.

Основним кодифікованим актом у сфері водної політики України є Водний кодекс України.

Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року визначено Законом України № 2697-VIII від 28.02.2019 р.

Водна стратегія України до 2050 року схвалена розпорядженням КМУ від 9 грудня 2022 р. № 1134-р.

Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері управління водними ресурсами передбачена, зокрема, Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним кодексом України.

Для секторальної інтеграції діють також галузеві нормативно-правові акти, які містять положення щодо управління водними ресурсами. Прикладами таких актів є у сфері:

природних ресурсів: ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища», Земельний кодекс України, Лісовий кодекс України, ЗУ «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», Кодекс України про надра, Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року (розпорядження КМУ від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р);

промисловості: ЗУ «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення», Енергетична стратегія України на період до 2050 року (розпорядження КМУ від 21 квітня 2023 р. № 373-р);

сільського господарства: ЗУ «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та операційний план заходів з її реалізації у 2025-2027 роках (розпорядження КМУ від 15 листопада 2024 р. № 1163-р), Довгостроковий план розвитку іригаційного комплексу України до 2050 року (розпорядження КМУ від 25 березня 2025 р. № 280-р);

житлово-комунального господарства: ЗУ «Про питну воду та питне водопостачання», ЗУ «Про водовідведення та очищення стічних вод»;

регіонального розвитку: ЗУ «Про засади державної регіональної політики», ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності», Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (розпорядження КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695).

Гармонізація національного законодавства з вимогами низки актів права ЄС здійснюється у рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Додаток XXX до Глави 6 «Навколишнє природне середовище» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію з ЄС містить перелік директив та регламентів, які підлягають імплементації в Україні. До сектору «Якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище» включено 6 директив – Водна Рамкова Директива, Паводкова Директива, Рамкова Директива про морську стратегію, Директива про міські стічні води, Директива про питну воду та Нітратна Директива.

У рамках виконання зазначених євроінтеграційних зобов'язань було прийнято нові та/або внесено зміни до низки чинних нормативно-правових актів щодо:

- визначення районів річкових басейнів, суббасейнів та водогосподарських ділянок, а також їх меж – нормативно-правові акти № 5, 66, 70 додатку 1;
- визначення масивів поверхневих вод та масивів підземних вод - № 5, 76 додатку 1;
- розроблення водогосподарських балансів - № 5, 69 додатку 1 ;
- створення басейнових рад - №5, 68 додатку 1;
- моніторингу води, екологічних нормативів якості та класифікації оцінки стану - №5, 20, 37, 67, 74, 79, 87 додатку 1;
- планів управління ризиками затоплення - № 5, 36, 42, 56, 57 додатку 1;
- планів управління річковими басейнами - № 5, 35, 46, 47, 48, 50, 84, 85 додатку 1.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ до України ряд нормативно-правових актів, що забезпечують транспозицію євроінтеграційних вимог, прийнято з відтермінуванням набрання чинності або початку застосування після завершення воєнного стану.

Відповідно до звіту про виконання Угоди про асоціацію з ЄС за 2024 рік загальний прогрес виконання Угоди за сферою «Навколишнє природне середовище та цивільний захист» складає 83 % (+3 % за попередній рік). Нижче наведено інформацію щодо стану виконання Плану заходів¹.

Інформація щодо виконання плану заходів

Акт права ЄС	Завдання	Захід	Стан виконання
Водна Рамкова Директива	1719. Забезпечення законодавчого закріплення системи басейнового управління водних ресурсів	1) розроблення проекту нормативно-правового акта, що регулює порядок розроблення та затвердження програми моніторингу поверхневих та підземних вод 2) опрацювання проекту нормативно-правового акта з експертами ЄС 3) прийняття нормативно-правового акта 4) вдосконалення діючої структури басейнових та обласних управлінь водних ресурсів 5) розроблення та затвердження положення про басейнове управління водних ресурсів 6) визначення шляхів і способів дооснащення/перевоснащення лабораторій, установ та закладів	виконано
	1772. Запровадження моніторингу стану річкових басейнів	1) розроблення та затвердження методики ідентифікації та типології поверхневих та підземних водних об'єктів 2) визначення районів річкових басейнів та створення механізмів управління міжнародними річками, озерами та прибережними водами 3) розроблення та затвердження методики визначення екологічного та хімічного статусів водних об'єктів 4) здійснення аналізу характеристик районів річкових басейнів 5) розроблення та запровадження програми моніторингу якості поверхневих і підземних вод	виконано

¹ План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text>

Акт права ЄС	Завдання	Захід	Стан виконання
	1779. Підготовка планів управління басейнами річок та проведення консультації з громадськістю	1) розроблення проектів планів управління басейнами річок 2) опрацювання проектів планів управління басейнами річок із експертами ЄС 3) затвердження планів управління басейнами річок 4) розроблення та затвердження процедури консультацій з громадськістю з приводу формування, перегляду і коригування планів управління басейнами річок	виконано
Паводкова Директива	1743. Забезпечення проведення попередньої оцінки ризиків затоплення	1) створення бази даних наявної вихідної інформації для проведення попередньої оцінки ризиків затоплення (формування технічного завдання та вимог до апаратного забезпечення, розроблення програмного забезпечення, здійснення закупівлі та налагодження апаратного забезпечення, тестування та наповнення) 2) розроблення карти зони гідрографічного басейну 3) розроблення опису затоплень, що відбулися в минулому і мали значний несприятливий вплив і щодо яких існує вірогідність їх повторного виникнення 4) здійснення оцінки потенційних негативних наслідків майбутніх затоплень на здоров'я населення 5) здійснення оцінки потенційних негативних наслідків майбутніх затоплень на навколишнє природне середовище 6) здійснення оцінки потенційних негативних наслідків майбутніх затоплень на культурну спадщину 7) здійснення оцінки потенційних негативних наслідків майбутніх затоплень на господарську діяльність	виконано
	1777. Впровадження планів управління ризиками затоплення	1) розроблення проектів планів управління ризиками затоплення, на основі карт загроз та ризиків затоплення 2) затвердження планів управління ризиками затоплення 3) впровадження планів управління ризиками затоплення	виконано (не завершено розробку карт загроз та ризиків затоплення ²)
Директива про очищення міських стічних вод	1722. Забезпечення дотримання вимог ЄС під час здійснення очистки міських стічних вод	1) розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України законопроекту про водовідведення та очищення стічних вод населених пунктів 2) опрацювання законопроекту з експертами ЄС 3) забезпечення супроводження розгляду Верховною Радою України законопроекту	виконано

² Розроблено карти ризиків та загроз затоплення для річок Уж https://flooduzh.buvrtysa.gov.ua/?page_id=1725

Акт права ЄС	Завдання	Захід	Стан виконання
	1754. Здійснення законодавчого забезпечення проведення оцінки стану водовідведення та очистки міських стічних вод	1) розроблення проектів актів Кабінету Міністрів України щодо проведення оцінки стану водовідведення та очистки міських стічних вод 2) опрацювання проектів актів з експертами ЄС 3) подання проектів актів Кабінету Міністрів України на розгляд Кабінету Міністрів України	виконано
	1774. Забезпечення дотримання вимог ЄС щодо очистки стічних вод перед скиданням в уразливих зонах та агломераціях	1) розроблення проектів нормативно-правових актів щодо проведення очистки стічних вод перед скиданням в уразливих зонах та агломераціях 2) опрацювання проектів нормативно-правових актів з експертами ЄС 3) прийняття нормативно-правових актів	виконано
	1776. Здійснення законодавчого забезпечення технічної та інвестиційної програми з очистки міських стічних вод відповідно до норм ЄС	1) розроблення проектів актів Кабінету Міністрів України щодо впровадження технічної та інвестиційної програми з очистки міських стічних вод 2) опрацювання проектів актів з експертами ЄС 3) подання проектів актів Кабінету Міністрів України на розгляд Кабінету Міністрів України	частково виконано (проект програми оприлюднено, проте ще не прийнято)
Директива про питну воду	1755. Здійснення законодавчого забезпечення вимог ЄС щодо вмісту речовин та мікроорганізмів у питній воді та створення системи моніторингу якості питної води	1) розроблення, видання та реєстрація в Мін'юсті наказу МОЗ про внесення відповідних змін до державних санітарних норм та правил "Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною"	виконано
Рамкова Директива про морську стратегію	1745. Розроблення стратегії охорони та відтворення навколишнього природного середовища Азовського і Чорного морів та її узгодження з державами - членами ЄС, здійснення базової оцінки морських вод, визначення доброго екологічного стану та встановлення природоохоронних цілей та індикаторів (статті 5 і 8 - 10)	1) проведення аналізу потреб для матеріально-технічного забезпечення лабораторій, установ та закладів, які здійснюють кількісний та якісний аналіз морських вод та контроль за якістю морських вод 2) здійснення початкової оцінки екологічного стану морських вод та екологічного впливу на такі води внаслідок людської діяльності 3) визначення доброго екологічного стану морських вод 4) визначення комплексного переліку екологічних цілей та асоційованих показників для морських вод з метою досягнення доброго екологічного стану у морському середовищі 5) розроблення проекту морської стратегії 6) опрацювання проекту стратегії з експертами ЄС 7) подання проекту стратегії на розгляд Кабінету Міністрів України	виконано

Акт права ЄС	Завдання	Захід	Стан виконання
	1773. Запровадження програми моніторингу для здійснення поточної оцінки стану морських вод	1) розроблення на основі початкової оцінки координованих програм постійного моніторингу і оцінки екологічного стану морських вод 2) опрацювання програм постійного моніторингу і оцінки із експертами ЄС 3) розроблення та затвердження гармонізованих характеристик і методів постійного моніторингу і оцінки за станом морських вод 4) забезпечення регулярного оновлення цілей програм постійного моніторингу і оцінки	виконано
	1775. Впровадження програми заходів для досягнення доброго екологічного стану морських вод	1) розроблення проекту плану заходів для досягнення доброго екологічного стану морських вод 2) опрацювання проекту плану заходів із експертами ЄС 3) затвердження плану заходів для досягнення доброго екологічного стану морських вод 4) впровадження програм заходів для досягнення доброго екологічного стану морських вод	частково виконано (відтерміновано розроблення плану дій для досягнення та підтримки “доброго” екологічного стану Азовського і Чорного морів на шість років)
Нітратна Директива	1720. Забезпечення наближення законодавства України до законодавства ЄС з питань запобігання забрудненню підземних і поверхневих вод нітратами з сільськогосподарських джерел	1) розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України законопроекту про внесення змін до Водного кодексу України щодо визначення органу, що здійснює контроль у сфері охорони і раціонального використання вод та внесення змін до статті 81 Водного кодексу України щодо розширення комплексу заходів із збереження водності річок і охорони їх від забруднення 2) опрацювання законопроекту з експертами ЄС 3) забезпечення супроводження розгляду Верховною Радою України законопроекту 4) розроблення проекту нормативно-правового акта щодо внесення відповідних змін до нормативно-правових актів на виконання вимог оновленого Водного кодексу України 5) опрацювання проекту нормативно-правового акта з експертами ЄС 6) прийняття нормативно-правового акта 7) розроблення проекту нормативно-правового акта щодо визначення зон, вразливих до накопичення нітратів (в тому числі з урахуванням механізмів співробітництва у транскордонному контексті) 8) опрацювання проекту нормативно-правового акта з експертами ЄС 9) прийняття нормативно-правового акта	виконано

Акт права ЄС	Завдання	Захід	Стан виконання
	1721. Проведення оцінки вразливості підземних і поверхневих вод до забруднення нітратами із сільськогосподарських джерел	1) забезпечення достатніх лабораторних потужностей для вимірювання нітратів у поверхневих і підземних водах, а також для проведення вимірювань для визначення ступеня евтрофікації поверхневих вод 2) визначення поверхневих та підземних водних джерел, які потерпають від забруднення (зокрема, за критерієм досягнення показника 50 мг/л концентрації нітратів), з урахуванням ознак евтрофікації	частково виконано
	1746. Забезпечення зниження рівня забруднення підземних і поверхневих вод нітратами із сільськогосподарських джерел	1) розроблення проекту нормативно-правового акта про план дій щодо зон, вразливих до (накопичення) нітратів 2) опрацювання проекту нормативно-правового акта з експертами ЄС 3) прийняття нормативно-правового акта 4) розроблення та прийняття нормативно-правових актів про обов'язкові плани заходів для всіх сільгоспвиробників, які працюють в уразливих зонах, зокрема застосування додаткових заходів щодо обмеження внесення в ґрунт мінеральних і органічних добрив 5) розроблення та впровадження процесів моніторингу якості води із застосуванням стандартизованих методів вимірювання вмісту сполук азоту	не виконано

У 2024 році:

- затверджено плани управління річковими басейнами Дунаю, Дністра, Дніпра, Дону, Південного Бугу, Вісли, річок Приазов'я, річок Причорномор'я та річок Криму (Водна Рамкова Директива).
- постановою Кабінету Міністрів України від 06.09.2024 р. № 1071 внесено зміни до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань здійснення моніторингу вод, що буде сприяти впровадженню положень Директиви 2009/90/ЄС та Водної Рамкової Директиви.
- затверджено екологічні нормативи якості масивів поверхневих вод наказом Міндовкілля від 01.04.2024 р. № 332, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 29.05.2024 р. за № 789/42134.

Перелік нормативно-правових актів, що діють у сфері водної політики України наведено у додатку 1.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗІ ЗВІТУ ЄК ЩОДО ПРОГРЕСУ В МЕЖАХ ПАКЕТУ РОЗШИРЕННЯ ЄС³ ТА ПЛАНУ ДЛЯ UKRAINE FACILITY⁴

8 листопада 2023 року
ЄК опублікувала перший Звіт
про прогрес України в рамках
Пакета розширення ЄС, який
містив низку рекомендацій у
сфері реформ:

Україна має певний рівень підготовки у сфері довкілля та зміни клімату.

У цьому розділі було досягнуто хороших успіхів, незважаючи на агресивну війну РФ. Щодо довкілля було прийнято законодавство, спрямоване на подальше узгодження горизонтальних питань, якості води, поводження з відходами, хімічних речовин і шуму. Щодо клімату, де прогрес був обмеженим, Україна продовжує роботу над національним кліматичним законом і Національним планом з енергетики та клімату.

У наступному році Україна, зокрема, має:

- Забезпечити міжгалузеву інтеграцію дій щодо довкілля та клімату в планах відновлення країни, визначити стратегію зеленого відновлення для ключових секторів та визначити пріоритетність відповідного законодавства та стандартів ЄС у її Національній програмі адаптації законодавства до права ЄС;
- Прийняти первинне та вторинне законодавство для продовження реформ, започаткованих у сфері водних ресурсів та управління відходами. Прийняти закон про екологічний контроль та законодавство, яке гармонізує з acquis про промислові викиди;
- Прийняти кліматичний закон та розпочати оновлення Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку відповідно до рамок ЄС до 2030 року.

Що стосується якості води, розробляються плани управління річковими басейнами, а також стандарти для оцінки екологічного стану річок, озер, перехідних вод і прибережних вод з використанням чотирьох із п'яти біологічних параметрів якості Водної Рамкової Директиви. У жовтні 2022 року Уряд затвердив плани управління ризиками затоплення для імплементації транспонованої Паводкової Директиви. У грудні 2022 року було схвалено Водну стратегію України до 2050 року. Її план дій також включає визначення зон, вразливих до (накопичення) нітратів, до грудня 2023 року та кілька показників щодо скидів стічних вод для Директиви про очищення міських стічних вод. У січні 2023 року Закон України «Про водовідведення та очищення стічних вод» врегулював деякі її елементи. Черговий національний щорічний звіт про якість питної води та стан питного водопостачання за 2021 рік було опубліковано наприкінці 2022 року. Питання якості питної води враховуються в українському законодавстві та Водній стратегії, але відповідність вимогам ЄС потребує подальшої оцінки.

Триває імплементація Директиви щодо технічних специфікацій хімічного аналізу та моніторингу стану води. Адміністративний потенціал у водному секторі є недостатнім, в тому числі через брак фінансування.

³ Пакет розширення ЄС – це стратегічний документ щодо політики розширення ЄС, який публікується щороку восени та включає звіт Європейської Комісії з оцінкою прогресу, що досягли країни-кандидати та потенційні кандидати на членство.

⁴ Ukraine Facility – це програма фінансової підтримки України від Європейського Союзу на 2024-2027 роки (<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj>)

30 жовтня 2024 року
ЕК презентувала Звіт в межах
Пакету розширення ЄС 2024
року, який містить оцінку щодо
річного прогресу України у
реформах та трансформаціях
на шляху до членства в ЄС по
всіх переговорних розділах.

Розділ 27 «Довкілля та зміна клімату» в частині якості води:

У звітному періоді було досягнуто певного прогресу в законодавстві України щодо якості води, яке частково узгоджено з *acquis* ЄС.

Імплементація Водної Рамкової Директиви просуvalась у вигляді проектів планів управління річковими басейнами (ПУРБ) для всіх районів річкових басейнів. У серпні 2023 року до Морської природоохоронної стратегії було внесено зміни для підготовки планів дій. Для визначення якості поверхневих вод було прийнято підзаконні акти. У сфері очищення стічних вод набув чинності Закон України «Про водовідведення та очищення стічних вод» від серпня 2023 року. Крім того, було прийнято імплементаційне законодавство щодо гранично допустимого скиду забруднюючих речовин у централізовані системи водовідведення та очищення стічних вод перед скидом у вразливі зони.

Залишається необхідним вирішити питання з відшкодуванням витрат на послуги водопостачання.

Додатково для підтримки макрофінансової стабільності, відновлення економіки, реформування її ключових секторів ЄС було започатковано програму фінансової підтримки України від ЄС на 2024-2027 роки *Ukraine Facility*.

Всі заходи, які має виконати Україна, відображені у Плані для *Ukraine Facility*. План є одним з інструментів для відновлення, реконструкції та модернізації України, який може паралельно прискорити шлях України до набуття членства в Європейському Союзі.

План для *Ukraine Facility* затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 р. № 244-р.

Відповідно до Плану для *Ukraine Facility*: Важливо продовжувати узгодження з водним законодавством ЄС та забезпечувати імплементацію вже прийнятого законодавства. Це включатиме реалізацію першого циклу планування управління річковими басейнами, збір і використання даних моніторингу якості води та інших відповідних даних, а також застосування економічних інструментів для сприяння інвестиціям у водну інфраструктуру.

Водне законодавство ЄС має на меті забезпечити єдиний підхід до управління водними ресурсами, гарантуючи як їх якість, так і доступність, шляхом створення законодавчих та політичних рамок. Його сфера застосування охоплює питання від захисту громадського здоров'я через забезпечення доступу до чистої питної води до впровадження стійких практик очищення стічних вод та їх повторного використання. Водне законодавство є основою зобов'язань ЄС щодо охорони довкілля та сталого розвитку.

Ключові компоненти водного законодавства ЄС:

Водне законодавство ЄС – це сукупність нормативно-правових актів, кожен з яких стосується різних аспектів управління та використання водних ресурсів. До його основних актів належать:

Водна Рамкова Директива

Директива про підземні води

Директива про питну воду

Регламент про повторне використання води

Директива про очищення міських стічних вод

Директива про осад стічних вод

Паводкова Директива

Директива про воду для купання

Рамкова Директива про морську стратегію

Нітратна Директива

Кожен із цих актів служить певній меті в рамках загальної системи управління водними ресурсами ЄС.

Вищезазначені акти є складовими цілісної структури, яка покликана забезпечити інтегроване управління водними ресурсами.

Пов'язані нормативно-правові акти, стратегії, плани та пріоритети ЄС:

Директива про промислові викиди (інтегрований підхід до запобігання забрудненню та його контролю)

Директива про стандарти якості довкілля у сфері водної політики

Регламент про відновлення природи

Стратегія збереження біорізноманіття до 2030 року

Регламент таксономії та пов'язані з ним делеговані акти

План дій з циркулярної економіки

План дій з нульового забруднення

Європейська зелена угода

Європейська стратегія водостійкості⁵.

Разом з тим, Водна Рамкова Директива встановлює рамки для досягнення цілей статті 10 в частині контролю всіх скидів з урахуванням вимог таких директив як:

- Директива про воду для купання
- Пташина Директива
- Директива про питну воду
- Директива про промислові аварії (SEVESO)
- Директива про оцінку впливу на довкілля
- Директива про осад стічних вод
- Директива про очищення міських стічних вод
- Директива про засоби захисту рослин
- Нітратна Директива
- Оселищна Директива
- Директива про промислові викиди.

⁵https://commission.europa.eu/topics/environment/water-resilience-strategy_en

ОЦІНКА ПРОГАЛИН У РОЗРІЗІ ВОДНИХ ДИРЕКТИВ (З ДЕТАЛІЗАЦІЄЮ В ЧАСТИНІ ВОДНОЇ РАМКОВОЇ ДИРЕКТИВИ)

Скринінг є першим кроком у процесі перемовин про членство в ЄС та передбачає аналіз відповідності національного законодавства країни-кандидата відповідним acquis ЄС.

За результатами скринінгу, проведеного для кожного кластера, між ЄС та країною-кандидатом мають бути узгоджені пріоритети для прискореної інтеграції та ключових реформ. Коли ці пріоритети будуть достатньою мірою імplementовані, кластер (що охоплює всі пов'язані з ним розділи) відкривається без подальших умов, і для кожного розділу встановлюються контрольні показники для завершення роботи. Розділи відповідного кластера оцінюються і закриваються окремо.

Визначення основних прогалин є складовою частиною скринінгу. Нижче наведено інформацію щодо прогалин у транспозиції законодавства ЄС у розрізі вибраних директив, що включені до порядку денного двосторонньої скринінгової зустрічі ЄК за розділом 27 “Довкілля та зміна клімату” сектору «Якість води».

Основні прогалини у транспозиції законодавства ЄС

Назва акту права ЄС	Основні прогалини
Водна Рамкова Директива	Стаття 9 – покриття витрат за водні послуги Стаття 10 – комбінований підхід до точкових та дифузних джерел Стаття 23 – штрафи
Паводкова Директива	Стаття 14 – оновлення попередньої оцінки ризиків затоплення, карт ризиків та загроз затоплення та ПУРЗ
Директива про очищення міських стічних вод	Статті 3 – 7, 10, 17 Інвестиційна програма імplementації директиви відсутня.
Директива про питну воду	Статті 5, 8, 9, 10, 11 Стандарти якості води (стаття 5) не відповідають. Ризикоорієнтований підхід до безпеки водних ресурсів, оцінка ризиків та управління ризиками водозбірних зон для точок забору води, призначеної для споживання людиною, оцінка ризиків та управління ризиками системи постачання не впроваджені
Директива про воду для купання	Статті 3 - 6, 12 Компетентні органи щодо моніторингу вод, оцінки та профілів для купання не визначені. Оцінка вод для купання не виконана. Профілі для купання не впроваджені.
Рамкова Директива про морську стратегію	Статті 8, 10, 13, 20 План дій для досягнення та підтримки “доброго” екологічного стану Азовського і Чорного морів не прийнято.
Нітратна Директива	Статті 3 (2), 5(2) Зони, вразливі до (накопичення) нітратів не визначені План заходів щодо зменшення забруднення вод нітратами із сільськогосподарських джерел не прийнято.
Директива про стандарти якості довкілля у сфері водної політики	Статті 4, 5 та 8 Інвентаризація викидів, скидів та втрат відсутня Відсутність спеціальних положень щодо певних речовин Хімічний аналіз біоти не проводиться.
Директива про підземні води	Стаття 3, 4 Моніторинг підземних вод не проводиться. Оцінка стану масивів підземних вод не впроваджена.

Основні рамки щодо досягнення цілей водної політики ЄС визначаються Водною Рамковою Директивою. Нижче наведено деталізований аналіз викликів, прогалин та наступних кроків, необхідних для забезпечення її повного впровадження.

Виклики, прогалини та наступні кроки в частині впровадження Водної Рамкової Директиви⁶

Виклики та прогалини	Наступні кроки	Термін виконання
Дефіцит кваліфікованих кадрів	Розвиток потенціалу і підвищення кваліфікації персоналу	постійно, до 2030 року
Дефіцит фінансування впровадження ПУРБ	Затвердити та реалізувати Державну цільову екологічну програму технічної модернізації підприємств водовідведення та очищення стічних вод, що перебувають у державній або комунальній власності, на період до 2034 року. Внести зміни до Бюджетного кодексу України та Податкового кодексу України, встановивши, що рентна плата та податкові платежі, пов'язані з використанням водних ресурсів, спрямовуються на реалізацію ПУРБ.	2025 - 2034 2028
Моніторинг підземних вод не проводиться	Забезпечити проведення моніторингу підземних вод	2026
Моніторинг поверхневих вод потребує подальшого розвитку (кадровий потенціал, мережа, параметри)	Розвиток потенціалу моніторингу поверхневих вод (розширення мережі моніторингу, бази даних, лабораторії, оцінка)	постійно, до 2030 року
Не реалізується принцип окупності витрат на водопостачання	Розробити комплексну стратегію та методологію для вирішення проблем із відшкодуванням витрат на послуги водопостачання, включаючи фінансові витрати, витрати на довкілля та ресурси	2026
Частково реалізовано комбінований підхід для точкових і дифузних джерел	Розробити методології для встановлення відповідних гранично допустимих викидів для видів діяльності, які не охоплюються висновками НДТМ	2026
	Сприяти застосуванню найкращих екологічних практик для контролю викидів з дифузних джерел	2027
Санкції, які застосовуються до порушень водного законодавства, не є ефективними, пропорційними та стримуючими	Переглянути санкції, які застосовуються до порушень водного законодавства, щоб зробити їх більш ефективними, пропорційними та стримуючими	2026

⁶ Відповідно до презентації щодо стану впровадження директиви для двосторонньої скринінгової зустрічі за розділом 27

ПОТРЕБИ ЩОДО УСУНЕННЯ ПРОГАЛИН ТА ПОДАЛЬШИХ ЗМІН В ЧАСТИНІ ВПРОВАДЖЕННЯ ВОДНОЇ РАМКОВОЇ ДИРЕКТИВИ

Повне впровадження Водної Рамкової Директиви в Україні потребує продовження розробки та прийняття законодавства у відповідних сферах та напрямках.

Імплементация вже прийнятого законодавства потребує подальшої розбудови інституційної і адміністративної спроможності та фінансових ресурсів.

Загалом, подальші кроки впровадження Водної Рамкової Директиви мають бути сплановані та скоординовані згідно з періодами реалізації (2025-2030 роки) та оновлення (2026-2031 роки⁷) ПУРБ.

⁷ При вступі України до ЄС періоди оновлення ПУРБ будуть синхронізовані відповідно до періодів ЄС (2022-2027 – 3-є оновлення ПУРБ)

1. Координація на національному та регіональному рівнях

Урядом України затверджено ПУРБ на 2025-2030 роки:

Дніпра та Дону – розпорядження КМУ від 01.11.2024 р. № 1077-р;

річок Причорномор'я, Приазов'я та Криму – розпорядження КМУ від 01.11.2024 р. № 1079-р;

Вісли, Дністра та Південного Бугу – розпорядження КМУ від 01.11.2024 р. № 1078-р;

Дунаю – розпорядження КМУ від 31.12.2024 р. № 1347-р.

Зокрема вищезазначеними актами передбачено,

«4. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям:

1) враховувати заходи, передбачені планами, у власних документах короткострокового та середньострокового планування, цільових програмах, інших документах;

5. Рекомендувати органам місцевого самоврядування:

1) враховувати заходи, передбачені планами, у власних документах короткострокового та середньострокового планування, цільових програмах, інших документах;»

На сьогодні, національним законодавством передбачено розроблення планів/стратегій на національному, регіональному та місцевому рівнях:

Національний рівень	Регіональний рівень	Місцевий рівень
Державна стратегія регіонального розвитку України	Регіональні стратегії розвитку	Стратегії розвитку територіальних громад
Генеральна схема планування території України	Схеми планування території Автономної Республіки Крим, областей та районів, Програми комплексного відновлення областей	Комплексні плани просторового розвитку території територіальних громад, генеральні плани населених пунктів і детальні плани території, Програми комплексного відновлення території територіальних громад (їх частин)
Державний бюджет України	Місцеві бюджети ⁸	Бюджети місцевого самоврядування

⁸ Відомості про місцеві бюджети України

Розроблення стратегій та планів з їх реалізації в Україні здійснюється за адміністративно-територіальним принципом, в той же час ПУРБ передбачають застосування інтегрованого підходу за басейновим принципом.

Реалізація програми заходів ПУРБ потребує посилення інтегрування відповідних документів в частині фінансування, зокрема державних цільових програм, цільового використання рентних та податкових платежів, планування та реалізації публічних інвестиційних проектів та програм публічних інвестицій.

Прогалини та виклики

недостатнє фінансування заходів ПУРБ;

використання коштів рентного платежу та екологічного податку в частині водних ресурсів не за цільовим призначенням;

низький рівень міжсекторальної інтеграції стратегій і планів.

Механізм реалізації:

- покращення планування шляхом координації та комунікації на національному рівні та рівні районів річкових басейнів, постійного діалогу між БУВР, органами місцевої влади та органами місцевого самоврядування;
- створення міжвідомчих робочих груп щодо реалізації ПУРБ на національному рівні (під головуванням Міндовкілля) та рівні районів річкових басейнів (під головуванням БУВР);
- законодавче закріплення відповідальності за досягнення екологічних цілей;
- внесення змін до Бюджетного кодексу України та Податкового кодексу України щодо спрямування рентних та податкових платежів на цілі досягнення доброго стану масивів поверхневих вод та масивів підземних вод;
- активізація роботи басейнових рад та розширення їх повноважень;
- впровадження Регламенту таксономії та пов'язаних з ним делегованих актів у законодавство щодо публічних інвестицій.

2. Узгодження з ПУРЗ

Терміни I циклу реалізації ПУРЗ (2023-2030) та ПУРБ (2025-2030) в Україні скоординовано.

Зміст та цілі Водної Рамкової Директиви та Паводкової Директиви є різними, а іноді навіть суперечливими. Досягнення цілей ПУРЗ пов'язано з гідроморфологічними змінами та створює ризики досягнення екологічних цілей, визначених у ПУРБ.

ПУРБ мають передбачати пом'якшувальні заходи для зменшення впливу заходів ПУРЗ, в тому числі шляхом впровадження природоорієнтованих рішень та найкращих практик.

Наприклад, інвестиції у зелену інфраструктуру, такі як збереження та відновлення заплав і водно-болотних угідь, розташованих вище за течією, є більш економічно ефективними та забезпечують покращені інфраструктурні рішення.

Координація заходів щодо досягнення доброго екологічного стану (визначених у ПУРБ) із заходами щодо захисту від ризиків та загроз затоплення (визначених у ПУРЗ) потребує координації на національного та регіональному рівнях.

Прогалини та виклики

відсутність пом'якшувальних заходів для зменшення впливу реалізації заходів ПУРЗ;

недостатність практик щодо зеленої інфраструктури та природоорієнтованих рішень при управлінні ризиками затоплення.

Механізм реалізації:

- внесення природоорієнтованих рішень до відповідних нормативно-правових актів;
- покращення координації при оновленні ПУРБ та ПУРЗ;
- впровадження практик щодо зеленої інфраструктури при управлінні ризиками затоплення, внесення змін до вимог щодо підготовки проектної документації.

3. Узгодження з кліматичними стратегіями та планами

Відповідно до вимог ЗУ «Про основні засади державної кліматичної політики» Урядом України прийнято Національний план з енергетики та клімату до 2030 року та передбачається розроблення і прийняття Стратегії адаптації до зміни клімату.

Для досягнення середньо- та довгострокових цілей державної кліматичної політики, визначених Довгостроковою стратегією низьковуглецевого розвитку України, виконання міжнародних зобов'язань України у зазначеній сфері центральними органами виконавчої влади розробляються **секторальні програмні документи** щодо зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів видалення парникових газів поглиначами у галузях промисловості, транспорту, енергетики, сільського та лісового господарств, будівництва, управління відходами, управління природними ресурсами та в інших секторах економіки та/або сферах державної політики.

Статтею 13 передбачено підготовку **секторальних програмних документів щодо адаптації до зміни клімату**.

Для забезпечення досягнення цілей державної кліматичної політики на регіональному рівні та місцевому рівнях розробляються регіональні та місцеві плани зменшення обсягів антропогенних викидів парникових газів та збільшення обсягів видалення парникових газів поглиначами, а також регіональні і місцеві стратегії адаптації до зміни клімату.

Прогалини та виклики

- відсутність законодавства щодо управління посухами;
- недостатній рівень врахування кліматичного компонента при управлінні водними ресурсами;
- необхідність адаптації водного господарства до зміни клімату.

Механізм реалізації:

- впровадження планів управління посухами;
- розроблення стратегії адаптації водного господарства до зміни клімату;
- планування секторальних програмних документів з урахуванням ПУРБ;
- врахування зміни клімату в оновленні ПУРБ.

© Freepik

4. Реалізація заходів щодо впливу гідроморфологічних змін

>30% МПВ під впливом гідроморфологічних змін

Більше 30 % масивів поверхневих вод перебуває під впливом гідроморфологічних змін, що пов'язані переважно з регулюванням русел річок, їх спрямленням та зміною морфології русла, берегів та прилеглої частини заплави.

Частина ІЗМПВ розташовані у зонах розміщення та функціонування меліоративних систем, що втратили своє призначення, водночас ці території є важливими для досягнення кліматичних цілей.

Відповідно до Порядку розроблення ПУРБ Програма заходів включає:

- заходи, спрямовані на покращення/відновлення гідрологічного режиму та морфологічних показників у разі порушення вільної течії річок, гідравлічного зв'язку між руслами річок та їх заплавами, гідрологічних змін, модифікації морфології річок.

Реалізація цих заходів в Україні стикається з відсутністю належних практик та вимог щодо реалізації цих заходів, виготовлення відповідної проектної документації.

Наразі підготовка таких проектів регулюється відповідними державними та галузевими правилами і нормами https://e-construction.gov.ua/laws/doc_type=2/filter=435_2

Питання зниження зарегульованості річок потребує вирішення питання щодо управління гідротехнічними спорудами, в тому числі беззахайними.

Окрім того, норма Земельного кодексу України (Розділу Х Перехідних положень) стосовно віднесення до земель державної власності земель, зайнятих водними об'єктами загальнодержавного значення, ускладнює реалізацію заходів щодо відновлення водних об'єктів.

Цілі Водної Рамкової Директиви тісно пов'язані з цілями Стратегії біорізноманіття ЄС до 2030 року.

Регламент про відновлення природи передбачає відновлення природного зв'язку річок та природних функцій пов'язаних з ними заплави, що охоплює:

- інвентаризацію штучних бар'єрів для зв'язку поверхневих вод;
- визначення бар'єрів, які необхідно усунути, щоб сприяти досягненню цілей відновлення,
- включення цих заходів до національних планів відновлення (наразі розробка цих планів в Україні ще не здійснюється).

План відновлення природи ЄС⁹ передбачає ціль щодо відновлення щонайменше 25 000 км вільнотекучих (вільноплинних) річок до 2030 року. У рамках цієї цілі передбачено 4 групи заходів, а саме:

- 1 Технічне керівництво та підтримку держав-членів щодо відновлення вільнотекучих (вільноплинних) річок:

Мета досягнення щонайменше 25 000 км вільнотекучих (вільноплинних) річок у ЄС спрямована на підтримку відновлення прісноводних екосистем та природних функцій річок шляхом усунення бар'єрів та відновлення заплави і водно-болотних угідь. Комісія розробила, у тісній консультації з органами влади держав-членів, а також із зацікавленими сторонами на рівні ЄС, рекомендації¹⁰, щоб допомогти державам-членам у:

- визначенні (переважно застарілих) бар'єрів, які можливо усунути з метою відновлення природних функцій річкової системи та відновлення вільнотекучих (вільноплинних) річок;
- визначенні можливих джерел фінансування для відновлення на визначених ділянках.

- 2 Усунення або регуляцію бар'єрів та відновлення заплави:

До 2030 року держави-члени повинні колективно усунути достатньо бар'єрів для відновлення природних функцій річок та їхніх заплави з метою досягнення щонайменше 25 000 км вільнотекучих (вільноплинних) річок.

- 3 Технічну підтримку¹¹ щодо заходів з перегляду дозволів на забір та утримання (акумулювання) води, а також забезпечення екологічного стоку.

Єврокомісія прагне підтримувати держави-члени у визначенні та забезпеченні екологічного стоку, зокрема шляхом перегляду дозволів на забір та утримання води.

- 4 Перегляд дозволів на забір та утримання (акумулювання) води для забезпечення екологічного стоку та досягнення доброго стану/потенціалу всіх масивів поверхневих вод.

До 2027 року величини екологічного стоку повинні бути визначені та впроваджені для досягнення доброго стану або потенціалу всіх масивів поверхневих вод та доброго стану всіх масивів підземних вод, як того вимагає Водна Рамкова Директива, зокрема шляхом перегляду національних дозволів на забір та утримання води.

⁹ <https://dopa.jrc.ec.europa.eu/kech/actions-tracks/#Restoring%20freshwater%20ecosystems>

¹⁰ <https://op.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/0146a7ba-2f20-11ed-975d-01aa75ed71a1>

¹¹ Відповідні звіти за посиланням: <https://www.ecologic.eu/related/projectid/70603>

Прогалини та виклики

порушення вільної течії річок внаслідок значної зарегульованості;

дозвільні документи не враховують питання щодо забезпечення екологічного стоку;

системна відсутність комплексного підходу до управління гідротехнічними спорудами (ГТС): відсутність балансоутримувача ГТС, аварійний або незадовільний стан ГТС, втрата функціонального призначення меліоративних систем внаслідок зміни клімату;

складність та тривалість процедури усунення ГТС або списання меліоративних систем та відсутність можливості списання її частини;

відсутність законодавчого регулювання питання інвентаризації бар'єрів та критеріїв для визначення бар'єрів, які необхідно усунути;

вимоги до виготовлення проектної документації не враховують питання досягнення екологічних цілей та практик щодо природоорієнтованих рішень.

Механізм реалізації:

- введення термінів «вільнотекуча (вільноплинна) річка», «екологічний стік» у національне законодавство;
- затвердження методичних рекомендацій щодо визначення екологічного стоку;
- актуалізація (внесення змін до) переліку природоохоронних заходів шляхом включення основних типів заходів, в тому числі природоорієнтованих (КТМ);
- розроблення та прийняття методичних рекомендацій щодо проведення інвентаризації штучних бар'єрів;
- впровадження національних планів відновлення;
- внесення змін до законодавства щодо спрощення управління безхазяйними ГТС;
- розроблення процедури щодо списання меліоративних систем (їх частин), що втратили своє призначення, та переведення земель у землі водного фонду;
- встановлення спеціального режиму роботи (обводнення) меліоративних систем для відновлення торфовищ, водно-болотних угідь;
- оновлення державних та галузевих правил і норм щодо підготовки проектів та реалізації заходів.

Основні заходи із законодавчого регулювання відновлення водних об'єктів

Стратегічне планування

Зміни до ВКУ
(пункти 1,2, 4, 6, 7 таблиці 2)

Впровадження Планів відновлення
(пункти 21, 22 таблиці 2)

Прийняття актів щодо екологічного стоку, інвентаризації бар'єрів, планів управління посухами
(пункти 23-25 таблиці 2)

Фінансування

Зміни до Бюджетного та Податкового кодексів
(пункти 10,11 таблиці 2)

Оновлення переліку природоохоронних заходів
(пункт 15 таблиці 2)

Впровадження таксономії сталого фінансування

Реалізація

Оновлення вимог щодо підготовки проектної документації

Прийняття актів щодо управління гідротехнічними спорудами
(пункти 4,8,9 таблиці 2)

5. Реалізація заходів щодо зменшення забруднення (заходи санітарії)

Зазначені заходи складають 71 % від Програми заходів ПУРБ та потребують 96 % інвестицій (348 млрд. гривень).

Реалізація цих заходів потребує впровадження вимог Водної Рамкової Директиви:

статті 9 – покриття витрат за водні послуги, включаючи екологічні та ресурсні витрати,

статті 10 – комбінованого підходу до точкових та дифузних джерел,

статті 23 - штрафи,

та **Директиви про очищення міських стічних вод.**

Відповідно до статті 9 Водної Рамкової Директиви:

- водно-цінова політика має забезпечувати належні стимули для водокористувачів до ефективного використання водних ресурсів і тим самим сприяти досягненню екологічних цілей Водної Рамкової Директиви,
- має забезпечуватися належний внесок різних видів водокористування, розподілених принаймні на промисловість, домогосподарства та сільське господарство, у відшкодування витрат на послуги водопостачання, на основі економічного аналізу, проведеного відповідно до Додатку III до Водної Рамкової Директиви, та з урахуванням принципу «забруднювач платить».

Разом з тим, Водна Рамкова Директива встановлює рамки для досягнення цілей статті 10 в частині контролю всіх скидів з урахуванням вимог:

Директиви про воду для купання

Пташиної Директиви

Директиви про питну воду

Директиви про промислові аварії (SEVESO)

Директиви про оцінки впливу на довкілля

Директиви про осад стічних вод

Директиви про очищення міських стічних вод

Директиви про засоби захисту рослин

Нітратної Директиви

Оселищної Директиви

Директиви про промислові викиди.

Якщо ціль якості або стандарт (норматив) якості, встановлені відповідно до Водної Рамкової Директиви, директив, перелічених у Додатку IX до неї, або відповідно до будь-якого іншого законодавства ЄС, вимагають суворіших умов, ніж ті, що виникли б в результаті застосування загальних вимог, відповідно встановлюються суворіші заходи контролю скидів.

© Ivan Bandura / Unsplash

Прогалини та виклики

недостатній рівень покриття витрат за водні послуги (за даними економічного аналізу водокористування ПУРБ рівень окупності водних послуг складає в середньому близько 20 %);

надходження забруднюючих речовин зі стічними водами внаслідок незадовільного технічного стану очисних споруд та мереж водовідведення;

забруднення водних об'єктів небезпечними речовинами (пестицидами, фармацевтичними та промисловими забруднювачами);

нормування скидів забруднюючих речовин не забезпечує досягнення екологічного нормативу якості масиву поверхневих вод;

відсутній механізм контролю забруднення від дифузних джерел.

Механізм реалізації:

- впровадження інвестиційної програми модернізації очисних споруд;
- перегляд тарифної політики на водні послуги та включення витрат на досягнення екологічних цілей ПУРБ;
- приведення системи нормування скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти до вимог статті 10 Водної Рамкової Директиви;
- розробка, прийняття та впровадження інвентаризації викидів, скидів та втрат.

Оновлення планів управління річковими басейнами

Водна Рамкова Директива передбачає затвердження ПУРБ та його оновлення кожні 6 років.

Протягом трьох років з моменту оприлюднення кожного ПУРБ або його оновлення відповідно до статті 13 Водної Рамкової Директиви країни подають проміжний огляд, що описує прогрес у впровадженні запланованої програми заходів.

Оновлений ПУРБ додатково містить:

- 1 огляд змін, внесених до оновленого плану управління річковим басейном порівняно з попереднім планом управління річковим басейном;
- 2 оцінку прогресу досягнення екологічних цілей для поверхневих вод, підземних вод і зон (територій), які підлягають охороні, та пояснення причин у разі їх недосягнення;
- 3 огляд заходів, що не були виконані, та причини їх невиконання.

Прогалини та виклики

відсутність правового регулювання підготовки проміжного огляду; неповна нормативна база для оновлення даних ПУРБ для масивів підземних вод; потреба у визначенні референційних умов для всіх типів МПВ; необхідність врахування впливу воєнних дій в оновленні ПУРБ; слабка інституційна взаємодія суб'єктів моніторингу поверхневих вод з питань оцінки стану МПВ.

Механізм реалізації:

- оновлення методичних рекомендацій щодо аналізу антропогенних навантажень та їх впливів на стан поверхневих та підземних вод;
- оновлення типоспецифічних класифікацій для оцінки екологічного стану МПВ, затверджених Методикою віднесення МПВ до одного з класів екологічного та хімічного станів МПВ, а також віднесення штучного або істотно зміненого МПВ до одного з класів екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого МПВ;
- прийняття Методики віднесення масиву підземних вод до одного з класів кількісного та хімічного станів МПЗВ;
- оновлення Порядку розроблення ПУРБ та розроблення методичних рекомендацій щодо проміжного огляду та оновлення ПУРБ;
- розробка та прийняття Регламентів (Порядків) інформаційного обміну для оцінки екологічного стану/потенціалу МПВ;
- розроблення керівництва щодо створення даних для звітування до ЄК.

© Noah Fetz / Unsplash

Нижче наведено перелік нормативно-правових актів, до яких необхідно внести зміни або які необхідно розробити з урахуванням євроінтеграційних зобов'язань.

Пропозиції щодо змін до національного водного законодавства з урахуванням євроінтеграційних зобов'язань

№ п/п	Назва нормативно-правового акта	Суть змін	Відповідна частина акта
1.	Водний кодекс України	Введення нових термінів: екологічний стік, природноорієнтовані рішення, вільнотекуча (вільноплинна) річка	стаття 1
2.		Доповнення компетенцій відповідних органів влади щодо розроблення, оновлення ПУРБ та виконання програми заходів	статті 15, 16, 17
3.		Запровадження профілів для купання	стаття 64
4.		Доповнення положень щодо відновлення природного зв'язку річок та природних функцій пов'язаних з ними заплав та національних планів відновлення ¹²	стаття 81
5.		Інвентаризація викидів, скидів та втрат	нова стаття
6.		Запровадження планів управління посухами	нова стаття 13-5
7.		Доповнення положеннями про відповідальність за досягнення екологічних цілей	Стаття 110
8.	Цивільний кодекс України	Щодо особливостей набуття права власності на безхазайні гідротехнічні споруди водних об'єктів	стаття 335
9.	Закон України “Про меліорацію земель”	Щодо списання меліоративних систем, які втратили своє призначення, та переведення земель у землі водного фонду	Текст акта
10.	Податковий кодекс України	Перегляд ставок рентної плати за спеціальне водокористування	стаття 245
11.	Бюджетний кодекс України	Щодо формування та цільового використання коштів Державного фонду розвитку водного господарства, щодо складу доходів Державного бюджету України щодо надходження спеціального фонду місцевих бюджетів	стаття 24-4 стаття 29, стаття 69-1
12.	Кодекс України про адміністративні правопорушення	Збільшення розмірів штрафів та посилення інших санкцій, впровадження відповідальності за досягнення екологічних цілей	Стаття 48, 59, 60, 61,
Акти Уряду			
13.	Порядок розроблення ПУРБ	Щодо підготовки проміжного огляду та оновлення ПУРБ	Текст Порядку
14.	Порядок здійснення моніторингу вод	Щодо хімічного аналізу біоти та осадів (донних відкладень)	Текст Порядку та додатки
15.	Про перелік природоохоронних заходів	Оновлення переліку природоохоронних заходів в частині відновлення вільної течії річок, природоорієнтованих рішень, впровадження КТМ	Частина - Охорона і раціональне використання водних ресурсів
16.	Операційний план з реалізації Водної стратегії України	Оновлення з урахуванням євроінтеграційних зобов'язань та за результатами скринінгового звіту	Заходи плану
Акти Міндовкілля/Держводагентства			
17.	Наказ Міндовкілля	Оновлення Методики віднесення МПВ до одного з класів екологічного та хімічного станів МПВ, а також віднесення штучного або істотно зміненого МПВ до одного з класів екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого МПВ	Оновлення типоспецифічних класифікацій оцінки стану вод

¹² Вимоги щодо розроблення Національних планів відновлення мають бути прийняті у рамках впровадження Стратегії біорізноманіття

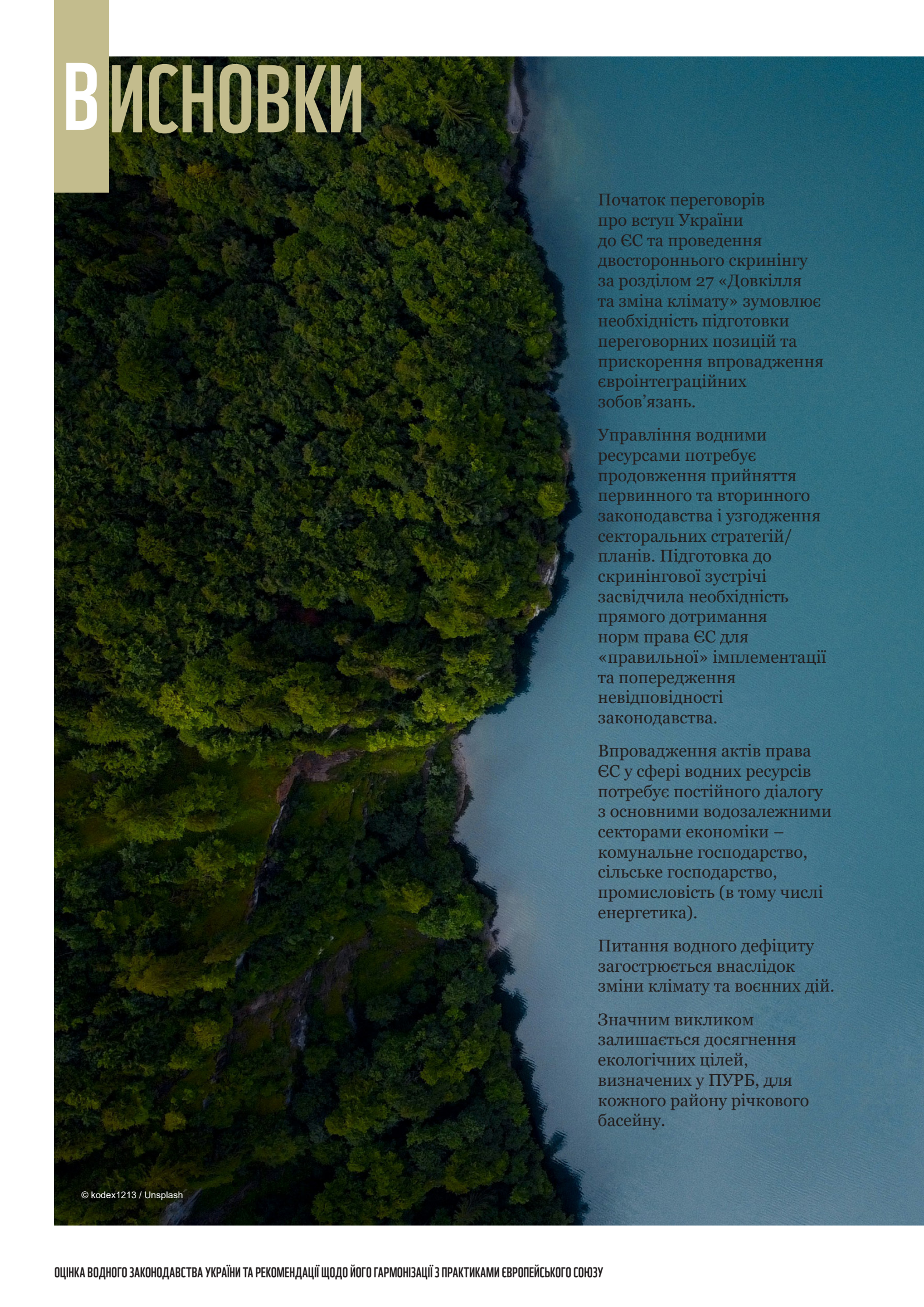
№ п/п	Назва нормативно-правового акта	Суть змін	Відповідна частина акта
18.	Наказ Міндовкілля	Оновлення методики визначення зон, вразливих до (накопичення) нітратів	Текст акта
19.	Наказ Міндовкілля	Оновлення методичних рекомендацій з розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти із зворотними водами	Текст акта
20.	Акт Держводагентства	Оновлення методичних рекомендацій щодо аналізу основних антропогенних навантажень та їх впливу на стан поверхневих вод	Текст акта
Проекти актів			
21.	Розпорядження КМУ	Щодо Стратегії охорони біорізноманіття до 2030 року	Новий акт
22.	Постанова КМУ	Про Порядок розроблення Національних планів відновлення	Новий акт
23.	Постанова КМУ	Про Порядок розроблення планів управління посухами	Новий акт
24.	Постанова КМУ	Щодо Порядку проведення інвентаризації викидів, скидів та втрат	Новий акт
25.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки) ¹³	Методичні рекомендації щодо визначення екологічного стоку	Новий акт
26.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки)	Щодо інвентаризації бар'єрів	Новий акт
27.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки)/МОЗ	Щодо порядку розроблення профілів для купання	Новий акт
28.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки)	Методичні рекомендації щодо здійснення проміжного огляду та оновлення ПУРБ	Новий акт
29.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки)	Методичні рекомендації щодо розроблення дашбордів	Новий акт
30.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки)	Методичні рекомендації щодо визначення гранично-допустимих скидів для видів діяльності, не зазначених у висновках найкращих доступних технологій та методів управління (НДТМ)	Новий акт
31.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки)	Методичні рекомендації щодо визначення більш суворих умов інтегрованого дозвілу дозволу у випадках, коли використання НДТМ не забезпечує досягнення екологічних нормативів якості (ЕНЯ)	Новий акт
32.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки)	Методичні рекомендації щодо застосування найкращих екологічних практик для контролю скидів з дифузних джерел	Новий акт
33.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки)	Щодо здійснення інвентаризації викидів, скидів та втрат	Новий акт
34.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки)	Про затвердження Методики віднесення МПЗВ до одного з класів кількісного та хімічного станів МПЗВ	Новий акт
35.	Наказ Міндовкілля (Мінекономіки)	Щодо рекомендацій з відновлення водних об'єктів після розмінування	Новий акт
36.	Акт Держгеонадр	Методологія (рекомендації) щодо аналізу антропогенних навантажень та їх впливів на стан підземних вод	Новий акт

¹³ Міндовкілля ліквідовано постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 року № 903, правонаступником майна, прав і обов'язків Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів є Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства.

© Markus Spiske / Unsplash

ВИСНОВКИ

Початок переговорів про вступ України до ЄС та проведення двостороннього скринінгу за розділом 27 «Довкілля та зміна клімату» зумовлює необхідність підготовки переговорних позицій та прискорення впровадження євроінтеграційних зобов'язань.

Управління водними ресурсами потребує продовження прийняття первинного та вторинного законодавства і узгодження секторальних стратегій/планів. Підготовка до скринінгової зустрічі засвідчила необхідність прямого дотримання норм права ЄС для «правильної» імплементації та попередження невідповідності законодавства.

Впровадження актів права ЄС у сфері водних ресурсів потребує постійного діалогу з основними водозалежними секторами економіки – комунальне господарство, сільське господарство, промисловість (в тому числі енергетика).

Питання водного дефіциту загострюється внаслідок зміни клімату та воєнних дій.

Значним викликом залишається досягнення екологічних цілей, визначених у ПУРБ, для кожного району річкового басейну.

Імплементація заходів щодо гідроморфологічних змін потребує більш тісного зв'язку з питаннями збереження біорізноманіття. Належний проектний та імплементаційний досвід потребує покращення, поширення та промоції.

Питання винятків у досягненні екологічних цілей потребує чітких критеріїв, закріплених у законодавстві, з огляду на воєнні дії та планування відновлення.

Зменшення забруднення вод є критичним та залежить від повної модернізації водної інфраструктури та потребує значних інвестицій, особливо у об'єкти водовідведення.

Ключовим аспектом, який визначає успішність процесу адаптації до європейських стандартів і норм є питання інституційної спроможності. Україні необхідні ефективні державні інституції, які здатні впроваджувати реформи, забезпечувати правопорядок і здійснювати контроль над дотриманням законодавства.

Успішність євроінтеграції України залежить від здатності адаптувати свої інституції і політики до європейських стандартів, що вимагатиме зусиль на всіх рівнях – від державних структур до суспільства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Інформаційно-аналітичної система моніторингу виконання Угоди про асоціацію «Пульс Угоди»

<https://pulse.kmu.gov.ua/ua>

Опитувальник ЄС та відповіді на нього для набуття Україною статусу кандидата в ЄС (2022 рік)

<https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/opytuvalnyk-yes-ta-vidpovid-na-nogo-dlya-nabuttya-ukrayinoyu-statusu-kandydata-v-yes/>

Звіт щодо прогресу в межах Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року (Ukraine 2023 Report)

Звіт щодо прогресу в межах Пакета розширення Європейського Союзу 2024 року (Ukraine 2024 Report)

Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2024 рік загальний прогрес виконання Угоди за сферою «Навколишнє природне середовище та цивільний захист»

<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/.../zvit-pro-vikonannia-ugodi-pro-asociaciiu-za-2024-rik.pdf>

План заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2024 року (розпорядження КМУ від 28 березня 2025 р. № 300-р)

Сторінка ЄК Розділ «Вода» https://environment.ec.europa.eu/topics/water_en

<https://www.wareg.org/articles/eu-water-acquis-a-comprehensive-guide/>

Плани управління річковими басейнами <https://mepr.gov.ua/diyalnist/plany/plany-upravlinnya-richkovymi-basejnami-2025-2030-roky/>

ДОДАТОК 1

№ п/п	Повна та скорочена назва нормативно-правового акта, яким імплементовано положення акта права ЄС	Номер та дата нормативно-правового акта	Дата набрання чинності
1.	Кодекс України про адміністративні правопорушення	№ 8073-X від 07 грудня 1984 року	01.06.1985
2.	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	№ 1264-XI від 25 червня 1991 року	01.07.1991
3.	Закон України «Про природно-заповідний фонд України»	№ 2456-XII від 16 червня 1992 року	25.07.1992
4.	Кодекс України про надра	№ 132-94-ВР від 27 липня 1994 року	31.08.1994
5.	Водний Кодекс України	№ 213/95-ВР від 6 червня 1995 р.	20.07.1995
6.	Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер	Закон України “Про приєднання України до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер”	23.07.1999
7.	Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки»	№ 1989-III від 21 вересня 2000 року	08.11.2000
8.	Закон України «Про об’єкти підвищеної небезпеки»	№ 2245-III від 18 січня 2001 року	02.03.2001
9.	Закон України “Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів”	№ 2333-III від 22 березня 2001 року	04.05.2001
10.	Кримінальний кодекс України	№ 2341-III від 05 квітня 2001 року	01.09.2001
11.	Земельний кодекс України	№ 2768-III від 25.10.2001	01.01.2002
12.	Закон України “Про питну воду та питне водопостачання”	№ 2918-III від 10 січня 2002 року	22.02.2002
13.	Конвенція щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай	Конвенцію ратифіковано Законом України № 2997-III від 17 січня 2002 року	22.02.2002
14.	Податковий кодекс України	№ 2755-VI від 02 грудня 2010 року	01.01.2011
15.	Договір між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про співробітництво у сфері охорони і сталого розвитку басейну річки Дністер	Договір ратифіковано Законом України № 2086-VIII від 07 червня 2017 року	28.07.2017
16.	Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони	Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16 вересня 2014 року	01.09.2017
17.	Закон України “Про оцінку впливу на довкілля”	№ 2059-VIII від 23.05.2017 року	18.06.2017 та 18.12.2017
18.	Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	№ 2697-VIII від 28 лютого 2019 року	31.03.2019

№ п/п	Повна та скорочена назва нормативно-правового акта, яким імplementовано положення акта права ЄС	Номер та дата нормативно-правового акта	Дата набрання чинності
20.	Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля”	№ 2973-IX від 20 березня 2023 року	через шість місяців з дня скасування чи припинення воєнного стану
21.	Закон України “Про водовідведення та очищення стічних вод”	№ 2887-IX від 12 січня 2023 року	07.08.2023
22.	Закон України “Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення”	№ 3855-IX від 16 липня 2024 року	08.08.2025
23.	Постанова КМУ «Про заходи щодо охорони водно-болотних угідь, які мають міжнародне значення»	№ 935 від 23 листопада 1995 р.	23.11.1995
24.	Постанова КМУ «Про затвердження Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення»	№ 269 від 29 лютого 1996 р.	29.02.1996
25.	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку ведення державного водного кадастру»	№ 413 від 8 квітня 1996 р.	08.04.1996
26.	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них»	№ 486 від 8 травня 1996 р.	08.05.1996
27.	Постанова КМУ “Про затвердження Порядку розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин у водні об’єкти та перелік забруднюючих речовин, скидання яких у водні об’єкти нормується”	№ 1100 від 11 вересня 1996 р.	11.09.1996
28.	Постанова КМУ «Про затвердження Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами»	№ 465 від 25 березня 1999 р.	25.03.1999
29.	Постанова КМУ “Про правовий режим зон санітарної охорони водних об’єктів”	№ 2024 від 18 грудня 1998 р.	18.12.1998
30.	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру»	№ 1051 від 17 жовтня 2012 р.	01.01.2013
31.	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державне агентство водних ресурсів України»	№ 393 від 20 серпня 2014 р.	09.09.2014
32.	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу геології та надр України»	№ 1174 від 30 грудня 2015 р.	07.01.2016
33.	Постанова КМУ “Про призначення уповноважених Кабінету Міністрів України з питань співробітництва на прикордонних водах та їх заступників”	№ 126 від 10 березня 2017 р.	17.03.2017
34.	Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України”	№ 275 від 19 квітня 2017 р.	05.05.2017
35.	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розроблення плану управління річковим басейном»	№ 336 від 18 травня 2017 р.	31.05.2017
36.	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розроблення плану управління ризиками затоплення»	від 4 квітня 2018 р. № 247	06.04.2018

№ п/п	Повна та скорочена назва нормативно-правового акта, яким імплементовано положення акта права ЄС	Номер та дата нормативно- правового акта	Дата набрання чинності
37.	Постанова КМУ “Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод”	№ 758 від 19 вересня 2018 р.	01.01.2019
38.	Постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів”	№ 614 від 25 червня 2020 р.	22.07.2020
39.	Розпорядження КМУ “Про схвалення Морської природоохоронної стратегії України”	№ 1240-р від 11 жовтня 2021 р.	11.10.2021
40.	Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року»	№ 1363-р від 20 жовтня 2021 р.	20.10.2021
41.	Розпорядження КМУ “Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року”	№ 1134-р від 09 грудня 2022 р.	09.12.2022
42.	Розпорядження КМУ «Про затвердження планів управління ризиками затоплення на окремих територіях у межах районів басейнів річок»	№ 895-р від 08 жовтня 2022 р.	08.10.2022
43.	Постанова КМУ "Про затвердження Порядку розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин у системи централізованого водовідведення та переліку забруднюючих речовин, скидання яких у системи централізованого водовідведення нормується"	№ 364 від 29 березня 2024 р.	03.04.2024
44.	Постанова КМУ "Про затвердження Порядку очищення стічних вод перед скиданням в уразливих зонах"	№ 378 від 2 квітня 2024 р.	10.04.2024
45.	Постанова КМУ "Про затвердження Порядку проведення оцінки стану водовідведення та очищення стічних вод"	№ 548 від 14 травня 2024 р.	21.05.2024
46.	Розпорядження КМУ "Про затвердження планів управління річковими басейнами Дніпра та Дону на 2025-2030 роки"	№ 1077-р від 1 листопада 2024 р.	01.11.2024
47.	Розпорядження КМУ "Про затвердження планів управління річковими басейнами Вісли, Дністра та Південного Бугу на 2025-2030 роки"	№ 1078-р від 1 листопада 2024 р.	01.11.2024
48.	Розпорядження КМУ "Про затвердження планів управління річковими басейнами річок Причорномор'я, Приазов'я та Криму на 2025-2030 роки"	№ 1079-р від 1 листопада 2024 р.	01.11.2024
49.	Розпорядження КМУ «Про затвердження Державної цільової економічної програми енергетичної модернізації підприємств водопостачання та водовідведення, що перебувають у державній або комунальній власності, на період до 2030 року»	№ 1133-р від 15 листопада 2024 р.	15.11.2024
50.	Розпорядження КМУ "Про затвердження плану управління річковим басейном Дунаю на 2025-2030 роки"	№ 1347-р від 31 грудня 2024 р.	31.12.2024
51.	Постанова КМУ "Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу у сферах питної води та питного водопостачання, водовідведення"	№ 61 від 21 січня 2025 р.	24.01.2025

№ п/п	Повна та скорочена назва нормативно-правового акта, яким імплементовано положення акта права ЄС	Номер та дата нормативно-правового акта	Дата набрання чинності
52.	Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції Державної цільової екологічної програми технічної модернізації підприємств водовідведення та очищення стічних вод, що перебувають у державній або комунальній власності, на період до 2034 року»	№ 91-р від 7 лютого 2025 р.	07.02.2025
53.	Постанова КМУ «Про затвердження Порядку встановлення обмеження прав водокористувачів, які здійснюють спеціальне водокористування»	№ 327 від 21 березня 2025 р.	21.03.2025
54.	Розпорядження КМУ «Про затвердження довгострокового плану розвитку іригаційного комплексу України до 2050 року»	№ 280-р від 25 березня 2025 р.	25.03.2025
55.	Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних правил і норм скидання з суден стічних, нафтоутримуючих, баластних вод і сміття у водоймища» (ДСанПіН 199-97)	№ 199 від 09.07.1997 р.	09.07.1997
56.	Наказ Міністерства внутрішніх справ «Про затвердження Методики попередньої оцінки ризиків затоплення»	№ 30 від 17.01.2018, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 07 лютого 2018 р. за № 153/31605	20.03.2018
57.	Наказ Міністерства внутрішніх справ «Про затвердження Методики розроблення карт загроз і ризиків затоплення»	№ 153 від 28.02.2018, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 березня 2018 р. за № 350/3180	20.04.2018
58.	Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин «Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ питних і технічних підземних вод»	№ 23 від 4.02.2000, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 29 лютого 2000 р. за № 109/4330	29.02.2000
59.	Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про затвердження національних стандартів, національного класифікатора України, затвердження змін до національних стандартів, скасування нормативних документів та внесення змін до наказів Держспоживстандарту» (Національний класифікатор України ДК 008:2007 "Класифікатор корисних копалин" (ККК))	№ 357 від 12.12.2007	12.12.2007
60.	Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів»	№ 389 від 20.07.2009, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2009 р. за № 767/16783	25.08.2009
61.	Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»» (ДСанПіН 2.2.4-171-10)	№ 400 від 12.05.2010, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 01 липня 2010 р. за № 452/17747	16.07.2010
62.	ДСТУ 7176:2010 Водне господарство. Терміни та визначення основних понять	наказ Держспоживстандарту України від 9.12.2010 № 555	9.12.2010

№ п/п	Повна та скорочена назва нормативно-правового акта, яким імплементовано положення акта права ЄС	Номер та дата нормативно-правового акта	Дата набрання чинності
63.	Наказ Мінагрополітики "Про затвердження Нормативів екологічної безпеки водних об'єктів, що використовуються для потреб рибного господарства, щодо гранично допустимих концентрацій органічних та мінеральних речовин у морських та прісних водах (біохімічного споживання кисню (БСК-5), хімічного споживання кисню (ХСК), завислих речовин та амонійного азоту)"	№ 471 від 30.07.2012, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2012 р. за № 1369/21681	10.09.2012
64.	Наказ Мінприроди «Про затвердження Порядку ведення державного обліку водокористування»	№ 78 від 16.03.2015 зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03 квітня 2015 р. за № 382/26827	30.04.2015
65.	Постанова Національної комісії, що здійснює регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг "Про затвердження Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення"	№ 302 від 10.03.2016, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 19 квітня 2016 р. за № 593/28723	17.05.2016
66.	Наказ Мінприроди «Про виділення суббасейнів та водогосподарських ділянок у межах встановлених районів річкових басейнів»	№ 25 від 26.01.2017, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14 лютого 2017 р. за № 208/30076	07.03.2017
67.	Наказ Мінприроди "Про затвердження Переліку забруднюючих речовин для визначення хімічного стану масивів поверхневих і підземних вод та екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод"	№ 45 від 06.02.2017, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20 лютого 2017 р. за № 235/30103	14.03.2017
68.	Наказ Мінприроди «Про затвердження Типового положення про басейнові ради»	№ 23 від 26.01.2017 зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 лютого 2017 р. за № 231/30099	17.03.2017
69.	Наказ Мінприроди «Про затвердження Порядку розроблення водогосподарських балансів»	№ 26 від 26.01.2017 зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 лютого 2017 р. за № 232/30100	17.03.2017
70.	Наказ Мінприроди «Про затвердження Меж районів річкових басейнів, суббасейнів та водогосподарських ділянок»	№ 103 від 03.03.2017, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 29 березня 2017 р. за № 421/30289	21.04.2017
71.	Наказ Мінприроди «Про затвердження форми дозволу на спеціальне водокористування та форми нормативного розрахунку водокористування і водовідведення»	№ 234 від 23.06.2017, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21 липня 2017 р. за № 887/30755	11.08.2017
72.	Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України "Про затвердження Правил приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення та Порядку визначення розміру плати, що справляється за понаднормативні скиди стічних вод до систем централізованого водовідведення"	№ 316 від 01.12.2017, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15 січня 2018 р. за № 56/31508	02.02.2018

№ п/п	Повна та скорочена назва нормативно-правового акта, яким імплементовано положення акта права ЄС	Номер та дата нормативно-правового акта	Дата набрання чинності
73.	Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України "Про затвердження Порядку повторного використання очищених стічних вод та осаду стічних вод за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин"	№ 341 від 12.12.2018, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 січня 2019 р. за № 75/33046	19.02.2019
74.	Наказ Мінприроди "Про затвердження Методики віднесення масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного та хімічного станів масиву поверхневих вод, а також віднесення штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод"	№ 5 від 14.01.2019, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 05 лютого 2019 р. за № 127/33098	26.02.2019
75.	Наказ Мінприроди "Про затвердження Порядку визначення популяційного еквівалента населеного пункту та Критеріїв визначення уразливих та менш уразливих зон"	№ 6 від 14.01.2019, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05 лютого 2019 р. за № 125/33096	26.02.2019
76.	Наказ Мінприроди "Про затвердження Методики визначення масивів поверхневих та підземних вод"	№ 4 від 14.01.2019, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 березня 2019 р. за № 287/33258	23.04.2019
77.	Наказ Міндовкілля "Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти із зворотними водами"	№ 173 від 05.03.2021	05.03.2021
78.	Наказ Міндовкілля "Про затвердження Методики визначення зон, вразливих до (накопичення) нітратів"	№ 244 від 15.04.2021, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10 червня 2021 р. за № 776/36398	25.06.2021
79.	Наказ УкрГМЦ від 21.07.2021 № НС-66/99 «Про затвердження Методичних рекомендацій з гідроморфологічного моніторингу масивів поверхневих вод категорії «Річки»	від 21.07.2021 № НС-66/99	21.07.2021
80.	Наказ Мінагрополітики "Про затвердження Правил щодо забезпечення родючості ґрунтів і застосування окремих агрохімікатів"	№ 382 від 24.11.2021, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 січня 2022 р. за № 34/37370	28.01.2022
81.	Наказ Міністерства охорони здоров'я України "Про затвердження Гігієнічних нормативів якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення"	№ 721 від 02.05.2022, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 16 травня 2022 р. за № 524/37860	27.05.2022
82.	Наказ Міндовкілля «Про затвердження Методики визначення збитків, заподіяних внаслідок забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами»	№ 252 від 21.07.2022, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 09 серпня 2022 р. за № 900/38236	02.09.2022
83.	Наказ Міндовкілля "Про затвердження Методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами"	№ 366 від 15.09.2022, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 28 жовтня 2022 р. за № 1337/38673	18.11.2022
84.	Методичні рекомендації щодо аналізу основних антропогенних навантажень та їхніх впливів на стан поверхневих вод, схвалені рішенням Науково-технічної ради Держводагентства	№ 1 від 20.04.2023	20.04.2023

№ п/п	Повна та скорочена назва нормативно-правового акта, яким імплементовано положення акта права ЄС	Номер та дата нормативно-правового акта	Дата набрання чинності
85.	Методичні рекомендації щодо встановлення екологічних цілей, розробки програми заходів та виконання аналізу економічної ефективності програми заходів Плану управління річковим басейном, схвалені рішенням секції Науково-технічної ради Держводагентства	№ 2 від 12.07.2023 р.	12.07.2023
86.	Наказ Міндовкілля «Про затвердження Правил охорони підземних вод»	№ 325 від 11.05.2023, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 29 червня 2023 р. за № 1093/40149	31.07.2023
87.	Наказ Міндовкілля “Про затвердження екологічних нормативів якості води для визначення екологічного стану масиву поверхневих вод та Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства екології та природних ресурсів України”	№ 332 від 01.04.2024, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 29 травня 2024 р. за № 789/42134	14.06.2024
88.	Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Гігієнічних нормативів якості води для купання»	№ 2005 від 03.12.2024 зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 грудня 2024 року за № 1958/43303	21.01.2025
89.	Наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України "Про затвердження Порядку первинного обліку обсягів утворення, обробки, зберігання та повторного використання осадів стічних вод"	№ 643 від 17.07.2024, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27 серпня 2024 р. за № 1306/42651	18.03.2025

ОЦІНКА ВОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЙОГО ГАРМОНІЗАЦІЇ З ПРАКТИКАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Working to sustain the natural
world for the benefit of people
and wildlife.

together possible™

panda.org

© 2025

Paper 100% recycled

WWF® and ©1986 Panda Symbol are owned by WWF. All rights reserved.

WWF, 28 rue Mauverney, 1196 Gland, Switzerland. Tel. +41 22 364 9111
CH-550.0.128.920-7

For contact details and further information, please visit our international website
at [wwf.panda.org](https://www.panda.org)